

De kuilen en kerkers, waarin men de gevangenen opsloot, waren onder de bodem der vestingmuren gegraven. Op bevel van de « Raad der Tienen » werd hij in de kerker geworpen.

De moordenaar werd tot twintig jaar tuchthuis veroordeeld. Toen zijn onschuld aan het licht kwam, had hij reeds enkele jaren in het tuchthuis doorgebracht.

480. GEVEINSDE (VEINZAARD), HUICHELAAR, SCHIJNHEILIGE.

Iemand die zijn mening verbergt en zich beter voordoet dan hij is.

De *geveinsde* of *veinzaard* verbergt zijn eigenlijke gevoelens en gezindheden.

De *huichelaar* neemt de schijn aan van deugden, gezindheden of overtuigingen, welke hij niet bezit.

De *schijnheilige* neemt de schijn aan van heiligheid of deugzaamheid, om aldus zijn slechte bedoelingen beter te kunnen verbergen.

De listige draaierijen van de geveinsde en onderkruiper worden menigmaal ontdekt. Geveinsden, die een vertoning van godsvrucht aannemen, waarvan zij zich bewust zijn het wezen te missen. Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeëen, gij geveinsden.

Wie wacht zich meer voor de schijn des kwaads dan de huichelaar, de geveinsde, de bedekte? De man, die altijd te pas of te onpas, viertant tegen zijn belang in, eigen meningen had vooropgezet, kon niet opeens een huichelaar zijn geworden.

Hoeveel schijnheiligen zijn er alom, die wel christelijk genoeg spreken, maar ondertussen geen bezwaar zien in haat en nijd, in bedriegerij, enz.

481. GEVEINSDHEID, HUICHELARIJ, SCHIJNHEILIGHEID.

Zie geveinsde, huichelaar, schijnheilige.

482. GEVEN, AANBIEDEN, SCHENKEN, VEREREN, VERLENEN.

Iets in het bezit van een ander brengen.

Geven is de algemene term en betekent vooral iemand iets overhandigen en het volle gebruik er van afstaan.

Aanbieden is iets geven op zeer beleefde manier; het aannemen van het gegevene of geschonkene kan voor de gever als vererend worden beschouwd.

Schenken duidt vooral op een wijze van geven, die voor de ontvanger zekere onderscheiding medebrengt of die iets plechtigs of vormelijks heeft.

Vereren is schenken, met de bijgedachte van daardoor zijn achting of verering te tonen.

Verlenen geeft te kennen, dat men iets uit hoge gunst schenkt.

Ik gaf hem een mooi boek. Iemand geld geven.

Iemand een geschenk aanbieden. Wat mag ik u aanbieden?

Zij hebben haar twee grote potten geschonken, die geschat werden op vier duizend kronen. Ik schenk u dit boek op uw verjaardag. Hij schonk hem zijn vertrouwen.

De geleerde werd met een hoge onderscheiding vereerd. Iemand een geschenk vereren.

De koning verleende de veroordeelde gratie. Iemand hulp en bijstand verlenen.

483. GEVOLG, NASLEEP.

Gevolg kan gezegd worden van een enkel geval.

Nasleep is een reeks van meestal treurige gevolgen.

Lange tijd was dit middel met een goed gevolg bekroond geworden. Die ongehoorzaamheid had gelukkig geen kwade gevolgen. De gevaren van het ogenblik hielden hun aandacht te onverdeeld bezig, dan dat zij op de verwijderde gevolgen hunner maatregelen konden letten.

Doch die oorlog had een andere oorlog tot nasleep. De vermogendste kantoren heeft men te gronde zien gaan, en hun val heeft veelmalen een geduchte nasleep gehad. Ik heb nooit beweerd, dat het geen plicht zou zijn, tegen de zonde te waarschuwen en op haar treurige nasleep te wijzen.

484. GEWAARWORDEN, WAARNEMEN, AANSCHOUWEN.

Door de zintuigen indrukken in de geest opnemen. Deze drie werkwoorden verschillen onderling vooral ten opzichte van de graad der zelfwerkzaamheid van de geest.

Gewaarworden is hierbij het zwakst : het is het blote zich bewust worden van de aandoeningen of indrukken, die de ziel ontvingt.

Waarnemen geeft te kennen, dat de geest acht slaat op de gewaarwordingen, hare eigenaardigheden opmerkt en ze van andere gewaarwordingen onderscheidt.

Aanschouwen onderstelt aanwending van het oordeel; het drukt uit, dat de geest de verschillende gewaarwordingen of waarnemingen samenvat tot een geheel en zich min of meer in de beschouwing daarvan verdiept.

Men dreef de spot met hem, maar hij werd het niet gewaar.

Dat heb ik dikwijls waargenomen.

Met opmerkende ogen kon men hier de goddelijke bestiering aanschouwen.

485. GEWAARWORDING, WAARNEMING, AANSCHOUWING.

Een *gewaarwording* is een indruk, die tot ons bewustzijn komt.

Een *waarneming* is de inhoud van hetgeen men waarneemt.

Een *aanschouwing* is het meer of minder juiste en nauwkeurige beeld van het waargenomene, door het aanschouwen in de geest voortgebracht.

De *waarneming* bepaalt zich tot een enkele gewaarwording; de *aanschouwing* omvat er meerdere, zij beziet de zaak van verschillende kanten.

Zie ook : gewaarworden, waarnemen, aanschouwen.

Hij was niet in staat om zijn gewaarwordingen te onderdrukken.

Hij had zich geheel aan zijn bittere gewaarwordingen overgegeven.

De mystieken verdiepten zich in de aanschouwing van het goddelijke.

486. GEWICHTIG, BELANGRIJK.

Duiden aan dat een zaak voor iemand van betekenis is of invloed op iets heeft.

Gewichtig ziet meer op de volstreckte waarde en wordt vooral gebruikt om datgene aan te duiden wat grote invloed heeft.

Belangrijk duidt meer op de betrekkelijke waarde; het wordt meer gezegd van zaken dan van personen en dan van datgene wat

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

